

De relatie tussen ouderlijke disciplinering en externaliserend gedrag bij
(pre)adolescenten

Iris van Wijngaarden (4140737) en Larissa Zegwaart (41393584)

Universiteit Utrecht
Faculteit Sociale Wetenschappen
Pedagogische Wetenschappen
Bachelor thesis (200600042)

Docent: Soudry Staats
30-06-2017

Abstract

The goal of this study was to examine the correlation between parental disciplining and externalizing behavior of (pre)adolescents. In this case, parental disciplining was subdivided into harsh disciplining and consistent disciplining. There were 119 mothers who participated with one of their children between the age of 8 and 14. Externalizing behavior of (pre)adolescents was measured, as well as harsh disciplining and consistent disciplining by mothers. The Alabama Parenting Questionnaire (APQ), the Parental Dimension Inventory (PDI) and the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) were used. The questionnaires were filled in by mothers. The findings indicate that there is no correlation between harsh disciplining and externalizing behavior. However, a negative correlation between consistent disciplining and externalizing behavior was found. The hypothesis that a high prevalence of parental harsh disciplining is related to a high prevalence of externalizing behavior for (pre)adolescents was not confirmed. The hypothesis that a high prevalence of parental consistent disciplining is related to a low prevalence of externalizing behavior for (pre)adolescents was confirmed. Limitations regarding this study and further recommendations for future research are noted.

Keywords: parenting, disciplining, harsh disciplining, consistent disciplining, externalizing behavior, (pre)adolescents

De relatie tussen ouderlijke disciplinering en externaliserend gedrag bij
(pre)adolescenten

Ouders spelen een zeer belangrijke rol met betrekking tot het fysieke en mentale welzijn van hun kinderen. Deze rol is veelomvattend en divers door verschillende ouderlijke gedragingen en houdingen (Fletcher, Walls, Cook, Madison, & Bridges, 2008). Vele ouderlijke gedragingen kunnen geassocieerd worden met de voorkoming of afname van externaliserend gedrag bij hun kinderen (Lansford, Wager, Bates, Pettit, & Dodge, 2014). Externaliserend gedrag omvat vele gedragingen, waaronder agressief gedrag zoals vechten en pesten. Daarnaast zijn impulsief, vijandig, provocerend, oppositioneel en destructief gedrag voorbeelden van externaliserend gedrag (Akcinar & Baydar, 2016). Ouders gebruiken specifieke strategieën om hun kinderen te disciplineren of om bepaalde externaliserende gedragingen te bestraffen (Lansford et al., 2014). De keuze voor een specifieke strategie hangt af van de manier waarop ouders verschillende factoren ervaren, zoals de opstandigheid van het kind, het belang van het corrigeren van gedrag en de medewerking van het kind (Larzere, 2000). Wanneer ouders op de verkeerde manier gebruik maken van hun specifieke strategieën is de kans op het ontstaan van externaliserend gedrag bij hun kinderen groter (Lansford et al., 2014). In dit onderzoek wordt gekeken naar twee vormen van ouderlijke disciplinering, namelijk ouderlijke harde disciplinering en ouderlijke consistente disciplinering. Dit wordt gedaan omdat ouderlijke harde disciplinering een risicofactor en ouderlijke consistente disciplinering een beschermende factor kan vormen voor externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten (Akcinar & Baydar, 2016; Flouri & Midouhas, 2016; Lösel & Bender, 2013). Het is dus van belang om te kijken naar de relatie tussen ouderlijke disciplinering en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Op deze manier kunnen interventies zich richten op de juiste manier van ouderlijke disciplinering, waardoor externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten mogelijk kan worden verminderd of kan worden voorkomen.

Harde disciplinering

Ouderlijke harde disciplinering is één van de specifieke strategieën die ouders gebruiken om hun kinderen te disciplineren en wordt gezien als een risicofactor voor het ontwikkelen van externaliserend gedrag (Akcinar & Baydar, 2016; Flouri & Midouhas, 2016). Onder ouderlijke harde disciplinering worden fysieke harde gedragingen verstaan, zoals beetpakken, duwen, slaan en billenkoek geven. Het gaat om gedragingen die fysiek pijn doen (Akcinar & Baydar, 2016). Echter, moet er wel onderscheid gemaakt worden tussen lichamelijke straffen en lichamelijke mishandeling. Onder lichamelijke straffen worden gedragingen die geen verwondingen met zich meebrengen verstaan, zoals billenkoek geven en slaan. Gedragingen die tot lichamelijke mishandeling behoren,

brengen daarentegen wel verwondingen met zich mee. Hierbij wordt gedacht aan stompen, trappen en branden (Gershoff, 2002).

Een aantal onderzoeken laat het verband zien tussen ouderlijke harde disciplineren en het ontstaan van externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Zo verhindert ouderlijke harde disciplineren adolescenten om zelfregulatie aan te leren, probleemoplossende vaardigheden te ontwikkelen, gedragsregels op te nemen en leren zij niet om te communiceren over de gevolgen die hun gedrag met zich meebrengt. Het gebrek aan deze vaardigheden kan geassocieerd worden met een grotere kans op het vertonen van externaliserend gedrag (Gershoff, 2002). Ook vormt ouderlijke harde disciplineren het risico om een onveilige omgeving en thuissituatie te creëren. Door het gebruik van ouderlijke harde disciplineren wordt een vijandige omgeving gestimuleerd en mislukt het bieden van een veilig thuis. Dit kan geassocieerd worden met een grotere kans op het zich voordoen van vijandig gedrag bij het kind (Moed, Gershoff, & Bringewatt, 2017). Verder vertonen (pre)adolescenten, die onderworpen worden aan hogere levels van ouderlijke harde disciplineren, over het algemeen meer externaliserend gedrag (Antunes & Ahlin, 2014).

Er zijn meerdere mogelijke verklaringen voor de relatie tussen ouderlijke harde disciplineren en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Een eerste mogelijke verklaring is de negatieve gedragsschema's. Deze schema's staan in verband met het ontstaan van agressief gedrag (Granic & Patterson, 2006). De negatieve gedragsschema's doen zich voor, omdat adolescenten de harde en agressieve reacties die hun ouders gebruiken als voorbeeld nemen. Adolescenten volgen dit voorbeeld, waardoor ze zelf agressief gedrag vertonen (Akcinar & Baydar, 2016).

Daarnaast zou de relatie tussen ouderlijke harde disciplineren en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten verklaard kunnen worden met behulp van de coërcieve theorie van Patterson (1982). Harde disciplineren zorgt voor het ontstaan van coërcieve interactiepatronen tussen de ouder en het kind. De theorie van Patterson (1982) stelt dat ouder en kind elkaar constant beïnvloeden om zich zo te gedragen waardoor de kans op externaliserend gedrag bij kinderen wordt verhoogd en de controle van de ouders over dit gedrag afneemt. Het coërcieve interactiepatroon begint vaak met de ouderlijke vraag aan het kind om het gedrag te veranderen, waarop het kind afkerend antwoord. Hierdoor trekt de moeder zich terug en dit neigt uit te monden in woede en frustratie bij zowel moeder als kind. Wanneer dit patroon zich meerdere malen heeft herhaald, resulteert dit in het patroon dat het meest gebruikt gaat worden (Granic & Patterson, 2006). Op deze manier wordt gebruik gemaakt van negatief ouderschap, wat zorgt voor het stimuleren van externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten (Prinz et al., 2004).

Daarnaast zou de relatie tussen het onderworpen worden aan een hogere mate van ouderlijke harde disciplineren en het vertonen van externaliserend gedrag verklaard

kunnen worden met behulp van de sociale controle theorie van Hirschi (1969), die stelt dat de ouder-kindrelatie wordt gevormd door het toepassen van ouderlijke harde disciplinering. Deze disciplinering kan ervoor zorgen dat de ouder-kindrelatie verslechterd, waardoor de motivatie van het kind om ouderlijke waarden aan te nemen verlaagd wordt. Op deze manier leren kinderen niet hoe ze zich juist gedragen en wat de effecten zijn van hun gedrag. Hierdoor is sprake van een lage mate van zelfcontrole van het kind waardoor externaliserend gedrag zich meer voordoet (Gershoff, 2002). Samenvattend kan er geconcludeerd worden dat een hogere mate van ouderlijke harde disciplinering in verband staat met een hogere mate van externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten.

Consistente disciplinering

Ouderlijk consistent gedrag lijkt gerelateerd te zijn aan meer externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Als ouders consistent gedrag richting hun kinderen vertonen, hebben kinderen een kleinere kans op het vertonen van antisociaal gedrag (Decović, Janssen, & Van As, 2003). Antisociaal gedrag is een vorm van externaliserend gedrag (Berthuisen & Brugman, 2016). Daarnaast kan de voorspelbaarheid van ouders een verband hebben met externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Het construct voorspelbaarheid is gerelateerd aan ouderlijke consistente disciplinering. Voorspelbaarheid gaat over consistente consequenties voor acties en is een component van ouderlijke structuur. Hoe meer voorspelbaarheid van de ouders, hoe meer ouderlijke structuur aanwezig is (Farkas & Grolnick, 2010). Meer ouderlijke structuur heeft een relatie tot minder gedragsproblemen bij adolescenten (Flamm, 2013). Alsmede kan ouderlijke consistente disciplinering een protectieve factor zijn tegen het vertonen van externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Als adolescenten op school gepest worden, hebben zij een grotere kans op het vertonen van agressie en geweld dan adolescenten die niet zijn gepest. Adolescenten die veel zijn gepest, maar ook een consistente disciplinering ontvingen, vertonen echter weinig agressie en geweld (Lösel & Bender, 2013). Samenvattend blijkt uit de literatuur dat ouderlijke consistente disciplinering gerelateerd lijkt te zijn aan minder externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten.

Naast ouderlijke consistente disciplinering is er ook een relatie tussen ouderlijke inconsistente disciplinering en het gedrag van adolescenten. Inconsistente disciplinering is door Melby omschreven als het niet naleven en behouden van regels en normen die gesteld zijn aan adolescenten (zoals geciteerd in Halgunseth, Perkins, Lippold, & Nix, 2013). Er is geen significante directe relatie gevonden tussen inconsistente discipline en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten, maar wel een mediatie effect. Een accepterende houding tegenover delinquent gedrag medieert tussen een inconsistente disciplinering en delinquent gedrag. Als adolescenten inconsistente disciplinering van hun ouders ontvangen, hebben zij meer kans om een accepterende houding tegenover

delinquent gedrag te ontwikkelen. Daaropvolgend kan deze houding verband houden met meer antisociaal gedrag bij (pre)adolescenten (Halgunseth et al., 2013). Een ouderlijke inconsistente disciplinering lijkt gerelateerd te zijn aan meer externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten en kan gezien worden als een risicofactor.

De relatie tussen ouderlijke inconsistente disciplinering en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten kan verklaard worden met behulp van de sociale leertheorie van Bandura die stelt dat het gedrag van adolescenten beïnvloed wordt door het gedrag wat zij observeren in hun omgeving (Bandura, 1999). Het gedrag wat de adolescenten observeren kan hun eigen gedrag bekrachtigen, doordat ze ook de consequenties op deze gedragingen observeren. Zij leren hierdoor welk gedrag beloningen oplevert. Deze informatie kan bijdragen aan het ontwikkelen van hun eigen visie op succesvol gedrag (Bandura, 1971). Ouders bepalen vaak de gedragsnormen binnen het gezin en zij kunnen een relatie hebben met de visie van adolescenten op succesvol gedrag (Halgunseth et al., 2013). Als ouders gebruik maken van een inconsistente disciplinering kan dit functioneren als voorbeeld voor externaliserend gedrag (Aalsma, Liu, & Wiehe, 2011). De inconsistente disciplinering kan ervoor zorgen dat adolescenten de gedragsnormen als dubbelzinnig of inconsequent zien. Adolescenten leren hierdoor dat het niet belangrijk is om de gestelde regels te volgen, omdat er vaak geen consequenties op het verbreken van de regels volgen. De adolescenten hechten dan minder waarde aan het volgen van de gedragsregels en leren dat antisociaal gedrag geaccepteerd wordt (Bandura, Barbaranelli, Caprara, & Pastorelli, 1996). Hierdoor kunnen de adolescenten een meer accepterende houding tegenover externaliserend gedrag ontwikkelen (Bandura, 1999). De sociale leertheorie stelt dus dat de ouderlijke inconsistente disciplinering een verband kan houden met een meer accepterende houding van adolescenten tegenover externaliserend gedrag. Samenvattend lijkt de literatuur te suggereren dat een ouderlijke consistente disciplinering gerelateerd is aan minder externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten.

Huidig onderzoek

In de literatuur zijn er zowel verbanden gevonden tussen ouderlijke harde disciplinering en meer externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten als verbanden tussen ouderlijke consistente disciplinering en meer externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Echter gaat veel van de literatuur met betrekking tot harde disciplinering niet over het gedrag van adolescenten, maar met name over kinderen van een jongere leeftijd. Daarnaast is er weinig literatuur beschikbaar als het gaat om de relatie tussen consistente disciplinering en meer externaliserend gedrag.

Om meer te weten te komen over deze ontbrekende informatie zal in het huidige onderzoek worden gekeken naar de relatie tussen ouderlijke disciplinering en externaliserend probleemgedrag. Het is namelijk belangrijk om meer duidelijkheid te

krijgen over dit onderwerp. Dit zou kunnen leiden tot meer kennis over de factoren die betrokken zijn bij de ontwikkeling van externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Onder meer schoolpsychologen en professionals betrokken bij het onderwijs worden aangemoedigd om tijdig interventies en preventieprogramma's aan te bieden, waardoor de verdere ontwikkeling en schoolprestaties van (pre)adolescenten bevorderd worden (Jimerson, Egeland, Sroufe, & Carlson, 2000). Als er meer duidelijkheid is over de betrokken factoren van externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten kunnen er meer gerichte interventies worden ontwikkeld op het verminderen van dit gedrag. Zo zal een toename in effectieve interventies er voor kunnen zorgen dat het percentage adolescenten met externaliserend gedrag minder wordt. Mogelijk kunnen interventies zelfs externaliserend gedrag voorkomen.

Daarnaast is het doen van meer onderzoek naar de relatie tussen ouderlijke disciplineren en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten van maatschappelijk belang. Externaliserend gedrag is een belangrijke voorspeller van vroegtijdig schoolverlaten (Jimerson et al., 2000). Als er sprake is van externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten kan het zijn dat zij zich minder kunnen concentreren in de klas of problemen ervaren met het navolgen van de schoolregels. Het externaliserend gedrag van adolescenten kan dan een risico vormen voor het academisch succes (Lewis, Asbury, & Plomin, 2017). Ook kan externaliserend gedrag bij adolescenten een risico vormen voor het vertonen van de gepaste sociale gedragingen binnen de context (Chang, Schwartz, Dodge, & McBride-Chang, 2003). Om de ontwikkeling van (pre)adolescenten te stimuleren en optimaliseren is het dus van belang om externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten te kunnen verminderen of voorkomen.

In dit onderzoek zal antwoord worden gegeven op de vraag wat de relatie is tussen ouderlijke disciplineren en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Wat betreft ouderlijke disciplineren zal er gekeken worden naar ouderlijke harde disciplineren en ouderlijke consistente disciplineren. Verwacht wordt dat een hogere mate van ouderlijke harde disciplineren geassocieerd kan worden met meer externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Daarnaast wordt verwacht dat een hoge mate van ouderlijke consistente disciplineren gerelateerd is aan minder externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten.

Methode

Steekproef

Voor de dataverzameling is er gebruik gemaakt van een cross-sectioneel onderzoek, waarbij online vragenlijsten zijn afgenomen bij respondenten afkomstig uit plaatsen verspreid door Nederland. De respondenten zijn kinderen en jonge adolescenten en hun moeders ($n = 119$). De kinderen zijn 5 tot en met 13 jaar ($M = 11,0$, $SD = 1,6$), waarvan 70 (58,8%) meisjes en 45 (37,8%) jongens. De verdeling van de kinderen over

de groepen is als volgt: groep 3 (0,8%), groep 4 (0,8%), groep 5 (7,6%), groep 6 (22,7), groep 7 (14,3%), groep 8 (20,2%), eerste klas (23,5%), tweede klas (5,0%) en derde klas (1,7%). De verzamelde data bestaat uit moeders van 28 tot en met 55 jaar ($M = 42,9$, $SD = 6,0$). De verdeling van het opleidingsniveau van de moeders is als volgt: basisonderwijs (0,8%), MAVO/VMBO (7,6%), HAVO (1,7%), MBO (30,3%), HBO (40,3%), en WO (15,1%).

Procedure

De afname van de online vragenlijsten is gedaan door studenten Pedagogische Wetenschappen van de Universiteit Utrecht in het jaar 2017. Dit werd gedaan onder begeleiding van S. Staats, werkend aan de Universiteit van Utrecht aan de Faculteit Sociale Wetenschappen. De vragenlijsten zijn afgenomen bij moeders van kinderen en jonge adolescenten van 8 tot 14 jaar en een van hun kinderen die tot deze leeftijdscategorie behoorde. De vragenlijsten zijn verspreid over heel Nederland afgenomen. Elk van de 12 studenten die meewerkten aan het onderzoek heeft tien moeder-kind paren gevraagd deel te nemen aan het onderzoek.

Voor de deelname aan het onderzoek gaven moeders actieve toestemming en hun kinderen passieve toestemming. Vervolgens werd een mail naar de moeders toegestuurd met daarin een link voor het invullen van de vragenlijsten. De vragenlijsten zijn thuis individueel, anoniem en digitaal door de moeders en het kind ingevuld, waarbij zij vooraf een korte toelichting op het onderzoek en een instructie voor het invullen van de vragenlijsten hebben gekregen. In dit onderzoek is alleen gebruik gemaakt van vragenlijsten ingevuld door moeders.

Instrumenten

Harde disciplineren.

Er is gebruik gemaakt van de Alabama Parenting Questionnaire (APQ) om ouderlijke harde disciplineren te meten, ontwikkeld door Frick (1991; Shelton, Frick, & Wootton, 1996). De vragenlijst bestaat uit zes items en is ingevuld door moeders. De vragenlijst wordt gescoord op een vijf-puntsschaal die varieert van 1 (nooit) tot 5 (altijd), waarbij 3 een gemiddelde score is. Een hoge score op de APQ duidt op meer harde disciplineren door moeders. Een voorbeelditem is 'u geeft uw kind een tik als hij iets verkeerd heeft gedaan' of 'als mijn kind een driftbui heeft, geef ik hem een pak voor de broek'. Hoewel niet elke schaal van de APQ een goede interne consistentie heeft, is deze vragenlijst wel valide (Shelton et al., 1996). De gemiddelde betrouwbaarheidscoëfficiënt van de APQ is $\alpha = .45$. Dit wordt gedefinieerd als een lage betrouwbaarheid (Field, 2013). De betrouwbaarheid kan niet verhoogd worden door een item uit de vragenlijst te verwijderen, omdat dit niet theoretisch onderbouwd kan worden.

Consistente disciplineren.

Om consistente disciplinering te meten is er gebruik gemaakt van de Parental Dimension Inventory (PDI) (Aber, Belsky, Slade, & Crnic, 1999). Deze vragenlijst bestaat uit acht items en is ingevuld door moeders. De vragenlijst wordt gescoord op een zes-puntsschaal die varieert van 1 (helemaal mee oneens) tot 6 (helemaal mee eens), waarbij 3.5 een gemiddelde score is. Een hoge score op de PDI duidt op meer consistente disciplinering door moeders. Voorbeelditems zijn 'soms heb ik gewoon niet de energie om mijn kind zich te laten gedragen zoals het hoort' en 'ik dreig alleen met een straf, als ik zeker weet dat ik die ook ga uitvoeren'. De validiteit van de PDI heeft een goede COTAN beoordeling. De gemiddelde betrouwbaarheidscoëfficiënt van de PDI is $\alpha = .60$. Dit wordt gedefinieerd als een lage betrouwbaarheid (Field, 2013). De betrouwbaarheid kan niet verhoogd worden door een item uit de vragenlijst te verwijderen, omdat dit niet theoretisch onderbouwd kan worden.

Externaliserend gedrag.

Het construct externaliserend gedrag is gemeten met de vijf items van de subschaal gedragsproblemen van de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) (Goodman, 1997). De vragenlijst is ingevuld door moeders. De vragenlijst wordt gescoord aan de hand van een drie-puntsschaal, waarbij de antwoordmogelijkheden variëren van 0 (niet waar) tot 2 (zeker waar), waarbij 1 een gemiddelde score is. Hierbij duidt een hoge score op een verhoogde kans op het vertonen van externaliserend gedrag door (pre)adolescenten. Voorbeelditems zijn 'vecht vaak met andere kinderen of pest ze' en 'liegt of bedriegt vaak'. Hoewel de SDQ een onvoldoende COTAN beoordeling heeft voor de criteriumvaliditeit, heeft de begripsvaliditeit wel een voldoende COTAN beoordeling. De gemiddelde betrouwbaarheidscoëfficiënt van de PDI is $\alpha = .65$. Dit wordt gedefinieerd als een lage betrouwbaarheid (Field, 2013). De betrouwbaarheid kan niet verhoogd worden door een item uit de vragenlijst te verwijderen, omdat dit niet theoretisch onderbouwd kan worden.

Resultaten

Beschrijvende statistiek

Aan de hand van het SPSS programma zijn de analyses uitgevoerd. Allereerst is gekeken of er sprake was van ontbrekende waarden in de dataset. Hieruit is naar voren gekomen dat er in totaal 20 ontbrekende waarden zijn. Deze waarden ontbreken op verschillende niveaus. Zo ontbreken er 6 waarden bij externaliserend gedrag, 7 waarden bij harde disciplinering en 7 waarden bij consistente disciplinering. De beschrijvende statistieken van de onderzoeksvariabelen worden weergegeven in tabel 1.

Tabel 1

Aantal participanten, gemiddelden en standaard afwijkingen van de variabelen externaliserend gedrag, harde disciplineren en consistente disciplineren

Variabele	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Externaliserend gedrag	112	1.21	.29
Harde disciplineren	111	1.08	.15
Consistente disciplineren	111	4.33	.58

Harde disciplineren

Er is gekeken of er een verband bestaat tussen ouderlijke harde disciplineren toegepast door moeders en externaliserend probleemgedrag bij (pre)adolescenten. Dit is gedaan door een bivariate Pearson correlatie uit te voeren gevolgd door een enkelvoudige regressieanalyse. Voordat de analyses zijn uitgevoerd is gecontroleerd of aan de assumpties is voldaan. Zo doet iedere participant één keer mee en wordt er geen invloed uitgeoefend op de participatie van anderen. Verder blijkt aan de hand van de Shapiro-Wilk test ($p < .001$) dat er geen sprake is van een normaalverdeling. Er is namelijk sprake van een normaalverdeling van variabelen wanneer uit de test blijkt dat $p > .05$. Tevens is er geen sprake van een lineair verband en is er geen sprake van een gelijke spreiding van residuen bij elke X-waarde binnen dit lineaire verband, ook wel bekend als homoscedasticiteit. Dit is gebleken aan de hand van een scatterplot. Als laatste moet er gelet worden op extreme waarden. Het is van belang dat deze extreem grote residuen worden opgespoord. Aan de hand van een stamdiagram blijkt dat extreme waarden aanwezig zijn. Ondanks de schending van deze assumpties zijn de analyses uitgevoerd.

De bivariate Pearson correlatie is uitgevoerd om te bepalen of er eventueel sprake is van een verband tussen de variabelen. Uit de resultaten komt naar voren dat er geen verband is gevonden tussen ouderlijke harde disciplineren toegepast door moeders en externaliserend probleemgedrag bij (pre)adolescenten, $r(111) = .16$, $p = .101$, waarbij sprake is van een klein effect (Cohen, 1988).

Nadat de bivariate Pearson correlatie is uitgevoerd, is een enkelvoudige regressieanalyse uitgevoerd voor ouderlijke harde disciplineren en externaliserend gedrag. Dit om het eventuele verband tussen ouderlijke harde disciplineren en externaliserend gedrag verder te onderzoeken. Hierbij was ouderlijke harde disciplineren toegepast door moeders de onafhankelijke variabele op interval meetniveau en externaliserend gedrag de afhankelijke variabele op interval meetniveau. Uit de resultaten, $B = .31$, $SE = .19$, $\beta = .16$, $p = .101$, $R^2 = .03$, komt naar voren dat ouderlijke harde disciplineren toegepast door moeders niet significant samenhangt met

externaliserend probleemgedrag bij (pre)adolescenten. Hierbij is sprake van een klein effect (Cohen, 1988).

Consistente disciplineren

Er is onderzocht of er een verband is tussen ouderlijke consistente disciplineren en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Dit is onderzocht aan de hand van een bivariate Pearson correlatie en een enkelvoudige regressieanalyse. Voor het uitvoeren van de analyses zijn de assumpties gecontroleerd. Elke participant doet één keer mee aan het onderzoek en er wordt geen invloed uitgeoefend op de participatie van anderen. Aan een aantal assumpties is niet voldaan. Zo is niet voldaan aan de assumptie van een normaalverdeling van de steekproef. Uit de Shapiro-Wilk test ($p = .009$) blijkt dat er geen sprake is van een normaalverdeling van de steekproef, omdat er een normaalverdeling van variabelen is als $p > .05$. Ook is niet voldaan aan de assumpties van lineariteit en homoscedasticiteit. Er is namelijk geen sprake van een lineair verband en hierbij is ook geen gelijke spreiding van residuen. Dit is gecontroleerd aan de hand van een scatterplot. Aan de hand van een stamdiagram is gebleken dat er extremen waarden zijn. Hoewel niet aan alle assumpties is voldaan, zijn de analyses uitgevoerd.

Met de bivariate Pearson correlatie is gekeken naar een eventueel verband tussen de variabelen. Hieruit blijkt dat er een significant negatief verband is tussen ouderlijke consistente disciplineren en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten, $r(111) = .26$, $p = .006$. Als moeders meer consistente disciplineren toepassen, vertonen (pre)adolescenten minder externaliserend gedrag. Hierbij is sprake van een klein tot medium effect (Cohen, 1988).

Daarnaast is een enkelvoudige regressieanalyse toegepast om het verband tussen ouderlijke consistente disciplineren en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten verder te onderzoeken. Hierbij is ouderlijke consistente disciplineren als onafhankelijke variabele en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten als afhankelijke variabele genomen. Beide variabelen zijn op een interval meetniveau gemeten. Uit de resultaten blijkt dat er een negatief verband is tussen ouderlijke consistente disciplineren en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten, $B = -.13$ ($SE = .05$), $\beta = -.26$, $R^2 = .07$, $p = .006$. Hierbij is sprake van een klein tot medium effect (Cohen, 1988). Meer ouderlijke consistente disciplineren blijkt gerelateerd te zijn aan minder externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten.

Discussie

In het huidige onderzoek is gekeken naar de mogelijke relatie tussen ouderlijke disciplineren en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Onderzoek is gedaan naar twee vormen van ouderlijke disciplineren, namelijk ouderlijke harde disciplineren en ouderlijke consistente disciplineren. Hieruit is gebleken dat ouderlijke harde disciplineren toegepast door moeders niet samenhangt met externaliserend gedrag bij

(pre)adolescenten. Daarnaast is gebleken dat meer ouderlijke consistente disciplinering toegepast door moeders gerelateerd is aan minder externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten.

Harde disciplinering

Verwacht werd dat een hogere mate van ouderlijke harde disciplinering is gerelateerd aan een hogere mate van externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Deze hypothese is gebaseerd op de sociale controle theorie van Hirschi (1969), die stelt dat de ouder-kindrelatie wordt gevormd door het toepassen van ouderlijke harde disciplinering. Deze disciplinering kan ervoor zorgen dat de ouder-kindrelatie verslechterd, waardoor de motivatie van het kind om ouderlijke waarden aan te nemen verlaagd wordt. Op deze manier leren kinderen niet hoe ze zich juist gedragen en wat de effecten zijn van hun gedrag. Hierdoor is sprake van een lage mate van zelfcontrole van het kind waardoor externaliserend gedrag zich meer voordoet (Gershoff, 2002). Tussen ouderlijke harde disciplinering en externaliserend gedrag werd geen significant verband gevonden. Met andere woorden, een hogere mate van ouderlijke harde disciplinering is niet gerelateerd aan een hogere mate van externaliserend gedrag bij (pre) adolescenten. Er is dan ook niet voldaan aan de hypothese. Het gevonden verband komt niet overeen met de literatuur. In de literatuur is een positief verband gevonden, waarbij ouders die meer gebruik maken van ouderlijke harde disciplinering in verband staat met meer externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten (Antunes & Ahlin, 2014; Gershoff, 2002; Moed, Gershoff, & Bringewatt, 2017).

Een mogelijke verklaring voor het uitblijven van een verband tussen ouderlijke harde disciplinering en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten heeft betrekking op het gebruik van de APQ. Hoewel de APQ een bewezen valide en betrouwbaar instrument is om ouderlijke harde disciplinering mee te meten (Sheltan et al., 1996), is gebleken dat niet iedere schaal op de APQ een goede interne consistentie heeft. Zo is het van belang om de resultaten met betrekking tot de relatie tussen ouderlijke harde disciplinering en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten met voorzichtigheid te interpreteren.

Een volgende mogelijke verklaring voor het uitblijven van een verband tussen ouderlijke harde disciplinering en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten heeft betrekking op het gemiddelde van de variabele harde disciplinering. Het gemiddelde is 1.08, terwijl de scores liggen tussen 1 en 5. Dit betekent dat sprake is van een lage mate van harde disciplinering binnen de steekproef. Hierdoor is mogelijk de relatie tussen ouderlijke harde disciplinering en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten niet goed onderzocht. Het is dan ook van belang om de resultaten met betrekking tot de relatie tussen ouderlijke harde disciplinering en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten met voorzichtigheid te interpreteren.

Consistente disciplinering

De tweede hypothese van dit onderzoek is dat een hogere mate van ouderlijke consistente disciplinering gerelateerd is aan minder externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Deze hypothese is onder meer gebaseerd op de sociale leertheorie van Bandura. Gedrag dat geobserveerd wordt door (pre)adolescenten kan hun eigen gedrag bekrachtigen, doordat ze ook consequenties op deze gedragingen observeren. Dit kan bijdragen aan het ontwikkelen van hun eigen visie van succesvol gedrag (Bandura, 1971, 1999). Als ouders gebruik maken van een inconsistente disciplinering kan dit functioneren als voorbeeld voor externaliserend gedrag (Aalsma, Liu, & Wiehe, 2011). Daarnaast kan inconsistente disciplinering ervoor zorgen dat adolescenten de gedragsnormen als dubbelzinnig of inconsequent zien. Adolescenten leren hierdoor dat het niet belangrijk is om de gestelde regels te volgen, omdat er vaak geen consequenties op het verbreken van de regels volgen. De adolescenten hechten dan minder waarde aan het volgen van de gedragsregels en leren dat antisociaal gedrag geaccepteerd wordt (Bandura et al., 1996). Hierdoor kunnen de adolescenten een meer accepterende houding tegenover externaliserend gedrag ontwikkelen (Bandura, 1999).

Er is een significant negatief verband gevonden tussen ouderlijke consistente disciplinering en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Als moeders meer ouderlijke consistente disciplinering gebruiken, hebben adolescenten minder kans op het vertonen van externaliserend gedrag. Dit resultaat moet wel met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, omdat zowel de PDI als de SDQ een lage betrouwbaarheid heeft. De gevonden resultaten komen overeen met de literatuur. Het vertonen van consistent gedrag door ouders lijkt gerelateerd te zijn aan meer externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten (Decović, Janssen, & Van As, 2003). Hoe meer voorspelbaarheid van het gedrag van de ouders, hoe meer ouderlijke structuur aanwezig is binnen het gezin (Farkas & Grolnick, 2010). Meer ouderlijke structuur heeft een relatie tot minder gedragsproblemen bij (pre)adolescenten (Flamm, 2013). Daarnaast kan ouderlijke consistente disciplinering een protectieve factor zijn tegen het vertonen van externaliserend gedrag door (pre)adolescenten (Lösel & Bender, 2013). Het verband dat wanneer moeders meer ouderlijke consistente disciplinering gebruiken, adolescenten minder kans hebben op het vertonen van externaliserend gedrag is dus in overeenstemming met de literatuur.

Limitaties

Er zijn enkele limitaties aan het huidige onderzoek. Allereerst bestaat het onderzoek uit 119 respondenten, wat een kleine steekproef is. De steekproef is mogelijk niet representatief voor de samenleving. Hierdoor kan het zijn dat de gevonden resultaten ook niet representatief zijn voor de samenleving. Daarnaast zijn de resultaten mogelijk niet representatief door sociaal wenselijke antwoorden, omdat er gebruik is gemaakt van zelf-rapportage. Participanten kunnen sociaal wenselijke antwoorden geven

om zichzelf positief weer te geven. Sociaal wenselijke antwoorden zijn sterk gerelateerd aan negatief ouderschap. Ouderlijke harde disciplineren wordt gezien als een van de vormen van negatief ouderschap (Bornstein et al., 2015). Omdat individuen, zo ook ouders, graag positieve reacties ontvangen van anderen wat betreft sociale normen en standaarden, zijn vragen over ouderlijke harde disciplineren vaak zeer gevoelig voor sociaal wenselijke antwoorden. Participanten hebben dan mogelijk ook niet de vrijheid gevoeld om zich uit te laten over het wel of niet toepassen van ouderlijke harde disciplineren, ondanks de vermelding dat de uitkomsten van de vragenlijsten anoniem verwerkt zouden worden. In toekomstig onderzoek is het van belang dat er gebruik wordt gemaakt van een grotere steekproef. Dit zorgt ervoor dat de steekproef representatiever is voor de samenleving, waardoor de resultaten ook representatiever zijn voor de samenleving. Om de representativiteit van de resultaten verder te verhogen, moeten de participanten aselekt geselecteerd worden. Dit is om de kans op sociaal-wenselijke antwoorden te verminderen.

Een volgende limitatie is dat de data is verzameld aan de hand van vragenlijsten die zijn ingevuld door moeders. Vaders zijn niet meegenomen in het onderzoek. Als kinderen door beide ouders opgevoed worden, worden ze door beide ouders gedisciplineerd. Zij hebben mogelijk beiden een verband met het externaliserend gedrag van de (pre)adolescent. De data in dit onderzoek is gebaseerd op één ouder, terwijl in sommige gezinnen een tweede ouder mee zou kunnen doen aan het onderzoek. Daarnaast hebben (pre)adolescenten geen vragenlijst ingevuld, waardoor het perspectief van de (pre)adolescent op de disciplineren niet onderzocht is. Door het gebruik van enkel moeders als informanten is mogelijk waardevolle informatie niet naar voren gekomen en zijn de verbanden niet optimaal onderzocht. Om de relatie tussen ouderlijke disciplineren en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten verder te onderzoeken is het van belang dat vervolgonderzoek gebruik maakt van meerdere informanten. Zowel moeders, vaders als (pre)adolescenten kunnen vragenlijsten invullen, zodat een zo goed mogelijk beeld gevormd kan worden van disciplineren door ouders.

Daarnaast is de lage mate van ouderlijke harde disciplineren binnen de steekproef een limitatie. Hierdoor is de variabele harde disciplineren mogelijk niet goed onderzocht en moeten de resultaten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Om de relatie tussen ouderlijke harde disciplineren en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten verder te onderzoeken, is het van belang dat de steekproef bij vervolgonderzoek meer variatie in de mate van ouderlijke harde disciplineren bevat. Om dit te bereiken kan bijvoorbeeld bij het nemen van de steekproef rekening worden gehouden met de sociaal economische status van gezinnen, omdat binnen gezinnen met een lage sociaal economische status meer gebruik wordt gemaakt van ouderlijke harde disciplineren (Yeung, Linver, & Brooks-Gunn, 2002). Als gezinnen in een instabiele buurt

wonen, ervaren ouders meer stress. Door de aanwezigheid van stress is er een grotere kans is op het gebruik van ouderlijke harde disciplineren (Jocson & McLoyd, 2015). Als de steekproef in vervolgonderzoek participanten bevat met verschillende sociaal economische statussen is de kans op variatie in de mate van ouderlijke harde disciplineren groter.

Een laatste limitatie is dat gebruik gemaakt is van een enkel meetmoment, waardoor alleen verbanden onderzocht kunnen worden tussen ouderlijke disciplineren en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Over de oorzaken van deze verbanden kan niets geconcludeerd worden, waardoor niet met zekerheid gezegd kan worden dat ouderlijke harde disciplineren zorgt voor meer externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten of dat ouderlijke consistente disciplineren zorgt voor minder externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Het is van belang om longitudinaal vervolgonderzoek uit te voeren om te onderzoeken of er een voorspellende relatie is over tijd tussen ouderlijke disciplineren en externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Op deze manier kunnen de variabelen meerdere keren gemeten worden in dezelfde setting.

Conclusie

Uit het huidige onderzoek blijkt dat een hogere mate van ouderlijke harde disciplineren niet gerelateerd is aan een hogere mate van externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Daarnaast blijkt dat een hogere mate van consistente disciplineren gerelateerd is aan een lagere mate van externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten. Het is van belang om longitudinaal vervolgonderzoek uit te voeren om te onderzoeken of er een voorspellende relatie is over tijd. De resultaten uit het huidige onderzoek leveren belangrijke implicaties voor de praktijk. Interventies gericht op het verminderen van externaliserend gedrag van (pre)adolescenten kunnen zich richten op het meer consistent maken van ouderlijke disciplineren. Door ouderlijke inconsistente disciplineren leren (pre)adolescenten dat er vaak geen consequenties op het verbreken van gedragsregels volgen en kunnen hierdoor leren dat antisociaal gedrag geaccepteerd wordt (Bandura et al., 1996). Om dit tegen te gaan kunnen ouders leren om de gedragsregels die gesteld zijn aan (pre)adolescenten beter na te leven en behouden. Hierdoor is er een kleinere kans op het ontwikkelen van externaliserend gedrag bij (pre)adolescenten.

Literatuur

- Aalsma, M. C., Liu, G. C., & Wiehe, S. E. (2011). The role of perceived parent monitoring and support on urban child and adolescent problem behavior. *Community Mental Health Journal, 47*, 61-66. doi:10.1007/s10597-009-9251-2
- Aber, J.L., Belsky, J., Slade, A., & Crnic, K. (1999) Stability and Change in Maternal Representations of Their Relationship with Their Toddlers. *Developmental Psychology, 35*, 1038-1048. doi:10.1037/0012-1649.35.4.103
- Akcinar, B., & Baydar, N. (2016). Development of externalizing behaviors in the context of family and non-family relationships. *Journal of Child and Family Studies, 25*, 1848-1859. doi:10.1007/s10826-016-0375-z
- Antunes, M.J.L., & Ahlin, E.M. (2014). Family management and youth violence: Are parents or community more salient? *Journal of Community Psychology, 42*, 316-337. doi:10.1002/jcop.21612
- Bandura, A. (1971). *Social learning theory*. New York: General Learning Press.
- Bandura, A., Barbaranelli, C., Caprara, G.V., & Pastorelli, C. (1996). Mechanisms of moral disengagement in the exercise of moral agency. *Journal of Personality and Social Psychology, 71*, 364/374. doi:10.1037/0022-3514.80.1.125
- Bandura, A. (1999). Moral disengagement in the perpetration of inhumanities. *Personality and Social Psychology Review, 3*, 193-209. doi:10.1207/s15327957pspr0303_3
- Beerthuisen, M. G. C. J., & Brugman, D. (2016). The relationship of moral value evaluation with externalizing behaviour across value areas in adolescents. *European Journal of Developmental Psychology, 13*, 84,98. doi:10.1080/17405629.2015.1066669
- Bornstein, M.H., Putnick, D.L., Lansford, J.E., Pastorelli, C., Skinner, A.T., Sorbring, E.,...Oburu, P. (2015). Mother and father socially desirable responding in nine countries: Two kinds of agreement and relations to parenting self-reports. *International Journal of Psychology, 50*, 174-185. doi:10.1002/ijop.12084
- Chang, L., Schwartz, D., Dodge, K.A., & McBride-Chang, C. (2003). Harsh parenting in regulation and aggression. *Journal of Family Psychology, 17*, 598-606. doi:10.1037/0893-3200.17.4.598
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences (2nd ed.)*. Hillsdale, NJ: Lawrence Earlbaum Associates
- Decović, M., Janssen, J. M. A. M., & Van As, N. M. C. (2003). Family predictors of antisocial behavior in adolescence. *Family Process, 42*, 223-235. doi:10.1111/j.1545-5300.2003.42203.x
- Ellis, L. K., & Rothbart, M. K. (2001). *Individual differences and adolescent psychosocial development*. Unpublished doctoral dissertation, University of Oregon.

- Farkas, M. S., & Grolnick, W. S. (2010). Examining the components and concomitants of parental structure in the academic domain. *Motivation and Emotion, 34*, 266-279. doi:10.1007/s11031-010-9176-7
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Londen: SAGE Publishing Ltd
- Flamm, E. S., & Grolnick, W. S. (2013). Adolescent adjustment in the context of life change: The supportive role of parental structure provision. *Journal of Adolescence, 36*, 899-912. doi:10.1016/j.adolescence.2013.07.006
- Fletcher, A.C., Walls, J.K., Cook, E.C., Madison, K.J., & Bridges, T.H. (2008). Parenting styles as a moderator of associations between maternal disciplinary strategies and child well-being. *Journal of Family Issues, 29*, 1724-1744. doi:10.1177/0192513X08322933
- Flouri, E., & Midouhas, E. (2016). Environmental adversity and children's early trajectories of problem behavior: The role of harsh parental discipline. *Journal of Family Psychology, 31*, 234-243. doi:10.1037/fam0000258
- Frick, P. J. (1991). *The Alabama Questionnaire*. Unpublished instrument, University of Alabama.
- Gershoff, E.T. (2002). Corporal punishment by parents and associated child behaviors and experiences: A meta-analytic and theoretical review. *Psychological Bulletin, 128*, 539-579. doi:10.1037//0033-2909.128.4.539
- Goodman, R. (1997). The Strengths and Difficulties Questionnaire: A research note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 38*, 581-586. doi:10.1111/j.1469-7610.1997.tb01545.x
- Granic, I., & Patterson, G.R. (2006). Toward a comprehensive model of antisocial development: A dynamic systems approach. *Psychological Review, 113*, 101-131. doi:10.1037/0033-295X.113.1.101
- Halgunseth, L. C., Perkins, D. F., Lippold, M. A., & Nix, R. L. (2013). Delinquent-oriented attitudes mediate the relation between parental inconsistent discipline and early adolescent behaviour. *Journal of Family Psychology, 27*, 293-302. doi:10.1037/a0031962
- Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency*. Berkeley, CA: University of California Press
- Jimerson, S., Egeland, B., Sroufe, L. Al, & Carlson, B. (2000). A prospective longitudinal study of high school dropouts examining multiple predictors across development. *Journal of Psychology, 38*, 525-549. doi:10.1016/S0022-4405(00)00051-0
- Jocson, R.M., & McLoyd, V.C. (2015). Neighborhood and housing disorder, parenting, and youth adjustment in low-income urban families. *American Journal of Community Psychology, 55*, 304-313. doi:10.1007/s1046401597106

- Lansford, J.E., Wager, L.B., Bates, J.E., Pettit, G.S., & Dodge, K.A. (2014). Forms of spanking and children's externalizing behaviors. *Family Relations, 61*, 224-236. doi:10.1111/j.1741-3729.2011.00700.x
- Larzere, R.E. (2000). Child outcomes of nonabusive and customary physical punishment by parents: An updated literature review. *Clinical Child and Family Psychology Review, 3*, 199-221. doi:10.1096-4037/00/1200-0199\$18.00/0
- Lewis, G. J., Asbury, K., & Plomin, R. (2017). Externalizing problems in childhood and adolescence predict subsequent educational achievement but for different genetic and environmental reasons. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 58*, 292-304. doi:10.1111/jcpp.12655
- Lösel, F., & Bender, D. (2013). Aggressive, delinquent, and violent outcomes of school bullying: Do family and individual factors have a protective functioning? *Journal of School Violence, 13*, 59-79. doi:10.1080/15388220.2013.840644
- Moed, A., Gershoff, E.T., & Bringewatt, E.H. (2017). Violence exposure as a mediator between parenting and adolescent mental health. *Child Psychiatry and Human Development, 48*, 235-247. doi:10.1007/s10578-016-0636-5
- Muris, P., & Meesters, C. (2009). Reactive and regulative temperament in youths: Psychometric evaluation of the Early Adolescent Temperament Questionnaire-Revised. *Journal of Psychopathological and Behavioral Assessment, 31*, 7-19. doi:10.1007/s10862-008-9089-x
- Patterson, G.R. (1982). *Coercive Family Processes*. Eugene, OR: Castalia
- Prinzle, P., Onghena, P., Hellinckx, W., Grietens, H., Ghesquière, P., & Colpin, H. (2004). Parent and child personality characteristics as predictors of negative discipline and externalizing problem behaviour in children. *European Journal of Personality, 18*, 73-102. doi:10.1002/per.501
- Shelton, K.K., Frick, P.J. & Wootton, J. (1996). Assessment of Parenting Practices in Families of Elementary School-age Children. *Journal of Clinical Child Psychology, 12*, 317-329. doi:10.1207/s15374424jccp2503_8
- Yeung, W.J., Linver, M.R., & Brooks-Gunn, J. (2002). How money matters for young children's development: Parental investment and family processes. *Child Development, 73*, 1861-1879. doi:10.1111/1467-8624.t01-1-00511